

Л. І. Шутова

(ДЗ „Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка”)

СУЧАСНА КУЛЬТУРА СПІЛКУВАННЯ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ

Сьогодні увагу багатьох учених зосереджено на проблемах, пов'язаних із вступом людства в інформаційну еру. Сучасна глобалізація призвела до розширення меж спілкування людей в усіх сферах їхньої діяльності. Це стало можливим із виникненням глобального інформаційного простору. З кожним роком відбувається вдосконалення інформаційно-комунікаційних технологій, що збільшує ефективність передачі з їх допомогою нових знань. Ці процеси є результатом дигітальної, або цифрової, революції (англ. Digital Revolution), що знаменувала перехід від аналогових технологій до цифрових.

У нашому суспільстві, як і в будь-якому іншому, культура, зокрема й мовна, має впорядковану систему правил. З розвитком суспільства розвивається й мова, а відтак – кодифікація норм з часом підлягає певним змінам. На це впливають, зокрема, особливості розмовного стилю, розвиток лексики різних соціальних і професійних груп населення, а також мовні закони інших мов та специфіка адаптації іншомовної лексики на українськомовному ґрунті [1, с. 127].

Мета статті – окреслити специфіку мережевої комунікації й визначити способи підвищення культури спілкування в умовах швидкого розвитку інформаційних систем.

Механізм міжособистісного обміну інформацією зазнав трансформації: безпосередній візуальний контакт частково замінило віртуальне спілкування через мережу Інтернет і мобільні телефони. І це змусило людину підкорятися новим правилам існування у віртуальному просторі. Зокрема, змінилася система привітань в інтернет-листуванні. Окрім простих і звичних „привіт”, „добрий ранок”, „добрий день”, „добрий вечір”, формули мовного етикету поповнилися однією універсальною „Доброго дня чи ночі” („Доброго ранку, дня чи вечора”), оскільки адресат може отримати листа із запізненням.

Суцільна інформатизація суспільства ставить перед людиною завдання розвитку й підвищення комп'ютерної грамотності, а також психологічної адаптації до спілкування в нових умовах. Кожен повинен бути готовий до того, що його співрозмовником може стати будь-хто і не завжди ця людина буде коректною й тактовною. Часто анонімний характер спілкування провокує таку словесну розкутість.

Відомо, що на ефективність комунікації впливає багато чинників, зокрема те, наскільки цей процес є гомофільним (коли комуніканти об'єднані рівнем освіти, збігаються в поглядах і займають один ступінь у соціальній ієрархії) [2].

Гетерофільний характер спілкування, коли адресат і адресант, маючи різний рівень розвитку культури й освіти, відмінні життєві принципи, віросповідання та ін., уможливорює виникнення різного роду непорозумінь, а часом і словесних бійок. Така лінгвістична вільність зумовлена відсутністю безпосереднього контакту з адресатом повідомлення, що забезпечує безкарність за такі дії і сприяє розвитку безвідповідальності за свої слова.

Зазвичай зрозуміти зміст висловлюваного при візуальному контакті комунікантам допомагають невербальні засоби (міміка, жести, поза, погляд). Така особливість процесу спілкування під час віртуального листування втрачена. Це призводить до неправильного декодування отриманої інформації й знижує ефективність розмови.

Щоправда, частково функцію паравербальних засобів спілкування взяли на себе анімаційні картинки і смайли (смайлики, емотикони, емограми) – зображення обличчя людини (існують ще японські смайли – каомодзі, використовувані в обчислювальній мережі з 1986 р.) або знаки клавіатури комп'ютера. Їх використовують з метою передавання відтінків різних емоційних станів. Це поживляє процес прочитання отриманого повідомлення, хоча й не гарантує точного розшифрування назви конкретної емоції. Як, наприклад, зрозуміти, що значення смайла – „очікування тріумфу”, „настирливість”, „винен”, „байдужість”, „розчарування” та ін.?

Часто доводиться звертатися по допомогу до інтернет-ресурсів, які містять інформацію про декодування значень цих картинок.

Кожен смайл має код, запам'ятати який неможливо через їх значну кількість (їх налічують понад 1000) і складність (структура коду смайла – знаково-числова комбінація). Тому частіше користуються можливістю копіювання зображення.

Сучасні дослідники відзначають зниження культури мережевого спілкування та наголошують на можливості негативного впливу інформаційних технологій на розвиток свідомості сучасної молоді, тому проблема формування інформаційної культури набуває особливої актуальності.

Значні темпи поширення інформаційних технологій потребують умінь працювати з мережевими ресурсами. Сьогодні на зміну питанню „Де можна знайти літературу з конкретної теми”? прийшло нове – „Що робити з такою кількістю інформації”? Робота з пошуку, аналізу знайдених текстів вимагає вироблення в користувачів таких якостей, як зосередженість, логічність мислення, критичність у відборі інформації, уміння чітко планувати свої дії. Мовна культура відіграє не меншу роль. Усне й писемне спілкування в мережі має підлягати тим самим законам, що й під час звичайної розмови віч-на-віч, із акцентом на специфіку комунікації в позапросторовому й позачасовому просторах.

Аналіз багатьох проведених фахівцями досліджень показав, що значна частина користувачів порушує мовні норми й використовує усталені в мережевому середовищі неправильно написані слова для створення звукового ефекту, властивого розмовному стилю (*дивуєсся, трудисся, нішо, чо*).

Крім інших спеціальних засобів вираження своїх почуттів та емоцій (повторення розділових знаків або повна їх відсутність, навмисний пропуск букв або написання деяких із них великими літерами), в інтернет-спілкуванні набуло поширення використання неунормованої (з етичного погляду) лексики. Як зазначає дослідник особливостей мови інтернет-користувачів Сергій Чемеркін, „розмовність актуалізувала в сучасній українській мові потужну хвилю обценної лексики. Такі одиниці набули масового характеру, знижуючи загальний

культурний рівень користувача Інтернету чи його культуромовні запити. Відсутність будь-яких правил спілкування, а також наслідків такого спілкування стала причиною заповнення ненормативними одиницями інтернет-текстів, нехтування кодифікованою нормою, односторонньою тематикою комунікації, здебільшого розважального характеру” [3, с. 233 – 234].

Для підвищення ефективності нової форми спілкування варто не лише дотримуватись загальних правил комунікації, а й займатись самовдосконаленням, виробляючи навички використання різних тактик спілкування. Це питання потребує подальшого дослідження із залученням знань міждисциплінарного характеру.

Література

1. Білецька О. О. Формування мовної субкультури сучасної молоді України в умовах глобалізації / О. О. Білецька // Культура народів Причорномор'я. – 2012. – № 227. – С. 127 – 132.
2. Вінчук І. М. Особливості впливу глобальних систем масової комунікації на особистість / І. М. Вінчук // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2012. – № 1. – С. 50 – 53.
3. Чемеркін С. Г. Українська мова в Інтернеті: позамовні та внутрішньоструктурні процеси / С. Г. Чемеркін. – К., 2009. – 240 с. – С. 233 – 234.

Крістіна Яковлєва

(ДЗ „Луганський національний

університет імені Тараса Шевченка”)

РИСИ МОВНОЇ МОДИ В СУЧАСНІЙ ПЕРІОДИЦІ

Лексика засобів масової інформації завжди привертала увагу дослідників. Як зазначає О. Мітчук, вивчення процесів неологізації медіалексики є актуальним, оскільки неологізми охоплюють усі сфери життя й найповніше відображені в засобах масової інформації. Якраз лексика ЗМІ найдинамічніше віддзеркалює словниковий склад мови, на розвиток якого великий вплив має позамова дійсність. Аналіз інноваційних процесів сучасного тексту мас-медіа на лексичному рівні дає